

หัวข้อการค้นคว้าแบบอิสระ การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชนบ้านสบสา-
หนองพาน ตำบลคอนแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายปรัญญ์ ปัญญา

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

คณะกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อารมณ์ โอภาสพัฒนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร. จุฑาทิพย์ เถลิงผล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา เกียรติมนิรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ขยะเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนเกษตรเช่นกัน โครงการวิจัยนี้ได้นำเสนอการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชนบ้านสบสา-หนองพาน ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม โดยปรับใช้วิธีวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เพื่อวิเคราะห์การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านสบสา-หนองพานเพื่อวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านสบสา-หนองพาน และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านสบสา-หนองพาน ตำบลคอนแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 18 ราย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ (1) สถานการณ์ก่อนเริ่มโครงการจัดการขยะโดยชุมชน คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจและจัดการขยะไม่ถูกวิธี เช่น การเผา การทิ้งขยะเรี่ยราดตามถนน และแหล่งน้ำ ทำให้ชุมชนเกิดทัศนียภาพไม่ชวนมอง แหล่งน้ำในชุมชนเริ่มเน่าเหม็น และมีขยะลอยบริเวณฝั้วน้ำ นอกจากนี้ ขยะเปียกถูกนำไปเป็นอาหารสัตว์เลี้ยง ส่วนขยะอันตรายใส่ถุงแล้วนำไปทิ้งในพื้นที่อื่น (2) ช่วงการจัดการขยะโดยชุมชนภายใต้โครงการชุมชนถึงขยะทองคำ ในปี พ.ศ. 2546-2547 โดยชาวบ้านในชุมชนนำขยะในครัวเรือน ที่สามารถรีไซเคิลได้มาใส่ในกรงที่ทาง อบต. คอนแก้วได้จัดเตรียมไว้ คณะกรรมการจะทำหน้าที่คัดแยกแล้วขาย ส่วนขยะที่เหลือ ทาง อบต. คอนแก้วจะเป็นผู้จัดเก็บ การดำเนินงานเป็นไปได้ดีด้วยดี จนกระทั่งปี 2547 คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและมูลค่าของขยะ จึงนำขยะรีไซเคิลไปขายด้วยตนเอง แล้วนำขยะที่ไม่มีมูลค่ามาทิ้งไว้ในกรง ทำให้โครงการนี้ล้มเลิก (3) การจัดการขยะโดยชุมชน ในรูปแบบธนาคารวัสดุรีไซเคิล เริ่มปี 2550 โดยเริ่มจาก

ส่งตัวแทนเข้าร่วมอบรมการจัดตั้งธนาคารวิศุทธิ์ไชเคิล แล้วกลับมาให้ความรู้แก่คนในชุมชน และทำการประชาสัมพันธ์เพื่อก่อตั้งธนาคารมีคณะกรรมการ 6 คน ปี พ.ศ. 2551 เปิดดำเนินการธนาคารวิศุทธิ์ไชเคิล มีการระดมทุน โดยการทอดผ้าป่าวิศุทธิ์ไชเคิล เปิดรับสมาชิกโดยการขายหุ้นละ 10 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 94 ครัวเรือน เปิดรับซื้อฝากเฉพาะสมาชิกทุกวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือน ก่ำไรที่ได้รับคืนผู้สมาชิกในรูปแบบของเงินปันผล มอบแก่สาธารณะประโยชน์ในชุมชน และตอบแทนคณะกรรมการในการทำงาน ปัจจุบันธนาคารวิศุทธิ์ไชเคิลนี้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของตำบลคอนแก้ว

ผลผลิตของโครงการ ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการจัดการขยะ โดยธนาคารวิศุทธิ์ไชเคิลชุมชนบ้านสบสา-หนองพาน ผลลัพธ์ ได้แก่ ธนาคารขยะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะ สามารถจัดการขยะได้อย่างถูกวิธี เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีรายได้เสริมจากการขายขยะ เกิดความยั่งยืนของการจัดการขยะ และผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ คณะกรรมการกลายเป็นวิทยากรสอนประจำห้องเรียนการจัดการขยะ โดยธนาคารวิศุทธิ์ไชเคิล และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชนบ้านสบสา-หนองพาน มีดังนี้ (1) รูปแบบการทำงานของคณะกรรมการ (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกธนาคาร (3) การเรียนรู้จากข้อผิดพลาดในอดีต (4) การได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title	Participatory Waste Management of Farmers in Ban Sopsa-Nongfan Community, Don Kaeo Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai Province	
Author	Mr. Pratch Panyo	
Degree	Master of Science (Agricultural Extension)	
Advisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit	Advisor
	Dr. Juthathip Chalermphol	Co-advisor
	Asst. Prof. Dr. Kanjana Keatmaneerat	Co-advisor

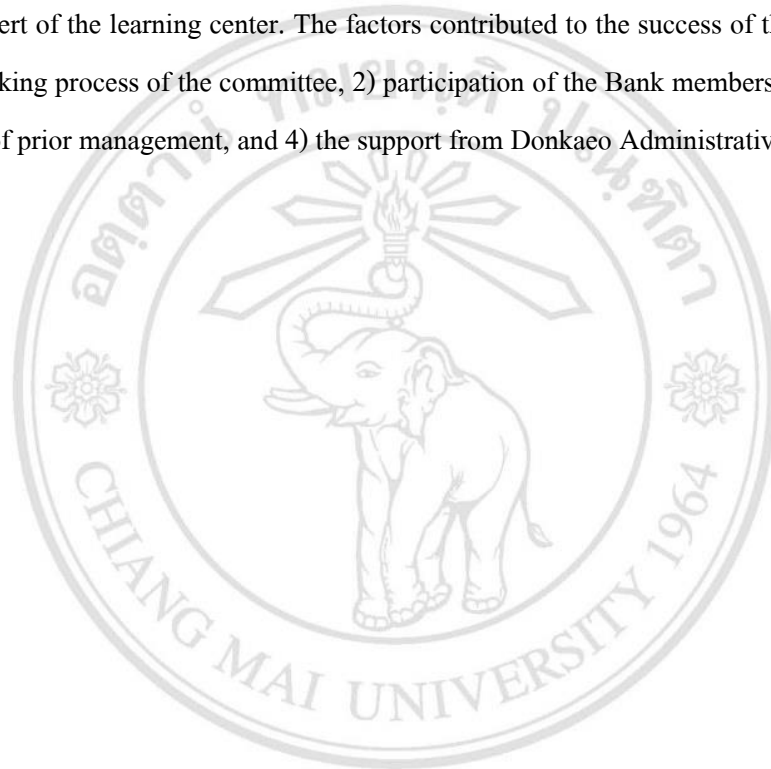
Abstract

Waste becomes serious problem in most agricultural community. This research illustrates how villagers in Ban Sopsa-Nongfan Community, Don Kaeo Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai Province, could successfully participatory manage waste. The objectives of this research were to analyze participatory waste management and identify the factors contribute to the success of this waste management. Qualitative research was applied as research methodology.

It was found that there are three periods of waste management in Ban Sopsa-Nongfan Community, including 1) the situation prior to the project was full of improper management such as burning, throwing garbage on the road and in canal which causes unpleasant scenario and putrid water, wet garbage was used for animal feeding, while hazardous waste was brought out to other community. 2) Waste management under the Golden Bin Community Project supported by Donkaeo Administrative Organization (DAO) was undertaken during 2003-2004 by which household garbage was sorting out and selling while the rest was collected by DAO. And 3) the Recycling Waste Bank started in 2007 by six committee members, who had attended the training, then encouraged the villagers and organized public hearing to form this Bank. The opening day was in 2008 with fund raising through TodPhaPa and selling 10 baht share. Now, there are 94 household members. Bank opens every 4th Sunday. Benefit was return

in terms of dividend, community fund, and committee payment. This Recycling Waste Bank becomes learning center of recycling waste management.

The output of this research found to be body of knowledge on waste management through Recycling Waste Bank. The outcome was that this Ban Sopsa-Nongfan Recycling Waste Bank has become learning center. The members can manage waste properly and participatory, leading to more income and more sustainable manner. The interesting impact was that the Bank committee has become the expert of the learning center. The factors contributed to the success of this management were 1) the working process of the committee, 2) participation of the Bank members, 3) the learning from mistakes of prior management, and 4) the support from Donkaeo Administrative Organization.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved